

Yirminci Yüzyıl Distopyalarının İşlevselliği Üzerine Bir İnceleme

Dr. Birol SOYSAL

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1528

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyei Yayınları

Yayın No | Publication Number: 288

Kitap Adı: Yirminci Yüzyıl Distopyalarının İşlevselliği Üzerine Bir İnceleme
Book Title: An Analysis of the Functionality of Twentieth-Century Dystopias

ISBN: 978-625-5536-01-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255536013

Yazar | Author: Birol SOYSAL | orcid.org/0009-0000-4470-0883

Kurum | Institution: Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ROR ID: ror.org/028k5qw24

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 127

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: DNF | Felsefe, Sosyoloji ve Toplum | Philosophy, Sociology and Society

BISAC: SOC022000 | Sosyal Bilimler - Toplum ve Kültür | Social Science -
Sociology - Social Theory

THEMA: 2A | Sosyolojik Kurgu | Sociological Fiction

LC: PS374.D57 | Amerikan ve İngiliz Edebiyatı - Distopyalar | American and
English Literature - Dystopias

Atf Bilgisi | Cite as: Soysal, Birol. *Yirminci Yüzyıl Distopyalarının İşlevselliği Üzerine Bir İnceleme* Ankara: Eskiyei Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Yirminci Yüzyıl Distopyalarının İşlevselliği Üzerine Bir İnceleme

Dr. Birol SOYSAL

Yazar Hakkında | About the Author

Dr. Birol SOYSAL

Birol SOYSAL, ilköğretimini 1997 yılında Samsun Yunus Emre İlköğretim Okulunda bitirdi. 2001 yılında Samsun Mithat Paşa Lisesi'nden olduktan sonra 2008 yılında Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 2010 Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisansını tamamladı. 2018 yılında Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü Sistematik Felsefe ve Mantık ABD. Tezli Yüksek Lisansını tamamladı. 2019 yılında OMÜ Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri'nde Doktora programına girdi ve 2024 yılının ocak ayında mezun oldu. Orta derecede İngilizce bilen yazarın, temel ilgi alanları, Eğitim, Siyaset ve Ahlak Felsefesi'dir.

Dr. Birol SOYSAL

Birol SOYSAL completed his primary education in Samsun Yunus Emre Primary School in 1997. In 2001, after graduating from Samsun Mithat Pasha High School, he graduated from Pamukkale University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Philosophy in 2008. 2010 Pamukkale University, Faculty of Education, Secondary Education Field Teaching Non-Thesis Master's Degree. In 2018, Pamukkale University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Philosophy, Department of Philosophy, Department of Systematic Philosophy and Logic. In 2019, he entered the PhD programme at OMU Department of Educational Sciences, Philosophical, Social and Historical Foundations of Education and graduated in January 2024. The main areas of interest of the author, who speaks intermediate English, are Education, Politics and Moral Philosophy.

Kitap Hakkında

Yirminci Yüzyıl Distopyalarının İşlevselliği Üzerine Bir İnceleme

Bu çalışma, yirminci yüzyıl distopyalarının işlevselliğini, toplumsal düzenin bozulması ve bireysel özgürlüklerin kısıtlanması bağlamında incelemektedir. Ütopyaların iyimser ve idealize edilmiş toplum kurgularının aksine, distopyalar toplumsal yapıların otoriterleşmesi, teknolojik gelişmelerin bireyleri kontrol altına alması ve insan doğasının karanlık yönlerinin açığa çıkması gibi konulara vurgu yapar. Yirminci yüzyılın savaşlar, politik karmaşa ve teknolojik ilerlemelerle şekillenen atmosferinde, ütopyaların ideal toplum hayalleri yerini giderek distopyalara bırakmıştır.

George Orwell, Aldous Huxley, Yevgeni Zamyatin ve Ray Bradbury gibi yazarlar tarafından kaleme alınan *1984*, *Cesur Yeni Dünya*, *Biz* ve *Fahrenheit 451* gibi klasik distopyalar, bireylerin özgürlüklerini kaybettiği, devletin mutlak kontrole sahip olduğu ve teknolojinin bireyleri baskı altında tuttuğu toplumları betimleyerek bu tür tehlikeleri gözler önüne serer. Bu distopik kurgular, ütopyaların vaat ettiği ideal düzenin toplumsal ve bireysel özgürlükleri baskılayarak birer kabusa dönüşebileceği eleştirisini içerir.

Distopyalar, ütopyacılı ideallerin gerçekleştirilme süreçlerinde ortaya çıkabilecek potansiyel tehlikelere dikkat çekmekte; okuru, bireysel hakların korunması gerekliliği üzerine düşündürmeye sevk etmektedir. Bu bağlamda çalışma, yirminci yüzyıl distopyalarının sadece karanlık bir gelecek tasviri sunmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal eleştiri ve uyarı işlevi gördüğünü vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ütopya; Distopya; Orwell; Huxley; Zamyatin; Bradbury

About the Book

An Analysis of the Functionality of Twentieth-Century Dystopias

This study examines the functionality of twentieth-century dystopias in the context of societal decay and the restriction of individual freedoms. Unlike utopias, which present optimistic and idealized societal models, dystopias emphasize themes such as the authoritarian structuring of social systems, the use of technological advancements to control individuals, and the revelation of darker aspects of human nature. Within the war-torn, politically tumultuous, and technologically evolving atmosphere of the twentieth century, the hopeful visions of utopias increasingly gave way to dystopian portrayals.

Classical dystopian works such as *1984* by George Orwell, *Brave New World* by Aldous Huxley, *We* by Yevgeny Zamyatin, and *Fahrenheit 451* by Ray Bradbury depict societies where individual freedoms are lost, the state wields absolute control, and technology is employed to oppress individuals, highlighting the dangers of these scenarios. These dystopian narratives critique the potential for utopian ideals to transform into nightmares by suppressing both social and individual liberties.

Dystopias warn of the potential risks involved in striving for utopian ideals, urging readers to reflect on the necessity of safeguarding individual rights. In this sense, the study emphasizes that twentieth-century dystopias not only portray dark futures but also serve as tools for societal critique and caution.

Keywords: Utopia; Dystopia; Orwell; Huxley; Zamyatin; Bradbury

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
GİRİŞ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜTOPYADAN DİSTOPYAYA.....	13
1.1. Tarihi Süreçte Düşünce ve Kavram Olarak Ütopyanın Doğuşu	13
1.1.1. Kavram Olarak Ütopya	13
1.1.2. Tarihsel Süreçte Ütopya.....	15
1.2. Vazgeçilemez Bir Etkinlik Olarak Ütopyalar	18
1.2.1. Kaybedilen Cennet Arayışı.....	19
1.2.1.1. Platon ve Devlet'i	23
1.2.1.2. Thomas More ve Ütopya'sı	26
1.2.1.3. Campanella ve Güneş Ülkesi	29
1.2.1.4. Francis Bacon ve Yeni Atlantis	31
1.3. Distopyalar	33
1.3.1. Kavramın Tanımı ve Anlamı.....	33
1.3.2. Distopyalarda Amaç.....	36
1.3.3. Distopyaların Oluşum Süreci	39

II. BÖLÜM

YIRMİNCİ YÜZYIL DİSTOPYALARI.....	43
2.1. Distopya Yazarlarının Eserleri.....	44
2.1.1. Orwell	44
2.1.1.1. Bin Dokuz Yüz Seksen Dört	46
2.1.1.2. Hayvan Çiftliği	51
2.1.2. Yevgeni Zamyatin.....	56
2.1.2.1. Biz	57
2.1.3. Ray Bradbury.....	62
2.1.3.1. Fahrenheit 451	63
2.1.4. Aldous Huxley.....	68
2.1.4.1. Cesur Yeni Dünya	70

III. BÖLÜM

YİRMİNCİ YÜZYIL DİSTOPYALARININ İŞLEVSELLİĞİ	75
3.1. Kavramsal Analizlerle Distopyaların İşlevselliğinin Tartışılması.....	75
3.1.1. Özgürlük– Mutluluk.....	76
3.1.2. Totalitarizm	83
3.1.3. Propaganda ve Sansür.....	94
3.1.4. Birey	104
SONUÇ	115
KAYNAKÇA	121
DİZİN.....	125

ÖN SÖZ

Toplumunu daha iyi bir dünyada yaşatma hayaliyle şekillenen ütopyalar, insanlığın arzuladığı ideal düzeni yeniden inşa etmek için gerçekliğin sınırlarını aşar. İster siyaset meraklısı olsun, ister bu alandan tamamen uzak kalsın, her okuyucunun ilgisini çeken bu kurgusal devlet modelleri, tarih boyunca adeta bir umudun simgesi olmuştur. Ancak yirminci yüzyıla gelindiğinde, bilimin uçsuz bucaksız keşifleri, siyasetin karmaşası ve teknolojinin soğuk yenilikleri, ütopyaların parlak idealizmini gölgede bırakır. Artık toplumsal tasavvurlar daha karanlık, daha umutsuz ve daha acımasızdır.

Distopyalar, insan doğasının derinlerinde yatan karanlık tarafları gün yüzüne çıkarır. Onlara göre mevcut dünya, zaten bozulmuş bir yapının kalıntılarıdır ve bu yozlaşma, durdurulmazsa geleceğin felaket dolu bir manzaraya dönüşmesi kaçınılmazdır. Distopyalar, umut vadeden bir gelecek sunmak yerine, kötüye gidişin kaçınılmaz sonuçlarına dikkat çeker. Bu eserler, teknolojinin bir kurtuluş yolu olmaktan çıkıp bireyin kontrol altına alındığı, özgürlüğün tamamen yok olduğu bir araç haline geldiği bir gelecek tasvir eder.

Distopyalar, her satırında insanlığa şu soruyu sormaktadır: “Gerçekten böyle bir geleceği mi istiyorsunuz?” Onlar, bir kehanetten çok bir uyarıdır; insanlığın son çıkışına dair acımasız bir alarm. Yirminci yüzyılın bu karanlık edebi türü, sadece karamsar bir gelecek tablosu çizmekle kalmaz; aynı zamanda bugünün yanlışlarından dönülmediği takdirde insanlığın mahvolacağını sert bir dille ifade eder. Distopyalar, adeta çağdaş bir Cassandra gibi, “şimdi harekete geçmezsek, çok geç olacak” mesajını haykırır.

Akademik eğitim sürecimin her aşamasında bilgi, fikir ve önerileriyle yardımlarını ve desteğini esirgemeyen danışman

hocam Prof. Dr. Fikri GÜL'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, Eğitim-öğretim yaşamım boyunca birçok fedakârlık göstererek beni destekleyen, bana güç veren ve her zorlukta yanımda olan anneme, babama ve eşim Dilek SOYSAL'a sonsuz teşekkür ederim.

Dr. Birol SOYSAL